

ՕՐԱԳԻՐ ԶՄԻՌՆԻԱՅ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

ԵՐԵՎԱՆԻ ՄԻԵՐՈՐԳ ՏԱՐԻ

ԶՄԻՌՆԻԱՅ ԸՆԴՀԱՆՈՒՄ 5 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1870

ԹԻԲ 898

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Պատերազմին տեսարանէն հասած լուրերը նոր փոփոխութիւն մը չեն ծանուցաներ 'ի մասին կայսրութեան ճակատամարտ երկուց տէրութեանց. և եթէ փոքրիկ փոփոխութիւն մը կայ, առաւելապէս 'ի նպատակներէն զերմանական զօրաբանակայէ. որոց յաջողութիւնը 'ի սկզբնէն անտի չզաղարեցաւ 'ի զարմանս բոլոր աշխարհի: Միւս կողմանէ, պաղլիայի փոքրաթիւ զօրաբանակայ ձախողութիւնը՝ դժբաղդաբար, կը շարունակուի. և թէպէտ փարիզի մէջ գտնուող զաղլիայի զօրադրեքը քանի մը անգամ յարձակեցան պաշարող բրտսիայի զօրայ վերայ, բայց պարտութեան շուտով ետ դառնալ առանց կարող ըլլալու մեծ փնտ մը պատճառէլ թշնամոյն: Իսկապէս զօրաբանակը, որ կարելի եղածին չափ կարգաւորուելով կը յաւանջանար դէպ 'ի փարիզ, նմանապէս յետ մղուեցաւ զերմանական հզօր բանակին ետէն, բաւական ծանր կորուստներ ընելով: Այսպէս և առայժմ զինուորական կայսրութիւնը երկուց պատերազմող տէրութեանց:

Ռուսիոյ կառավարութեան պահանջումը 'ի մասին վերաբնութեան 1856 թ. դաշնագրութեան, ընդունուեցաւ նոյն խել Լոնդոնի տէրութեանէն՝ քանի մը պայմաններով: Այնպէս զանազան զինուորական զէնքերէն զէնքերէն այս պահանջմանը, անտեսելով նոյն դաշնագրութեան ստորագրող միւս մեծ տէրութեանց խաղաղասէր տրամադրութիւնները, ինքն ևս զիջաւ. հետեւեալ կը հաստատեն թէ զեպանական մեծ խորհուրդ մը պիտի գումարուի 'ի Ա. Պօլսի՝ ուր պիտի աշխատուի բարեկամարար կարգադրելու այս խնդրի, որ առջի բերանը ոչ ապա խոփեց կենցաղապէս անձանց միտքը:

Եթէ վէնայէն հասած հեռագրի մը հաւատ ընծայելու ըլլամք, Վիեննայի Վիսցեալ Կահանգաց

հասարակագետութեան նախագահ Կրանթ զօրապետը ինքնագիր նամակ մը յուղարկելով Ռուսաց օգոստոս կայսեր, իւր խնդակցութիւնը յայտնէր է՝ Վ. Վ. հափառութեան 'ի մասին մեծ լուր փարիզի դաշնագրութեան այն պայմանը որ կը սահմանափակէ ու ծովուն աղաւթութիւնը: Կրանթ զօրապետը կառաւարկէ նաև որ՝ եթէ Ռուսաց կառավարութիւնը կը փափարի, Վիեննայի նախադրումը պատրաստ է և կրնայ մտնել 'ի Վիեննայի խնդակցութեան մէջ, և վէնայէն կը պրեն թէ այս նամակը ցաւալի տպաւորութիւն մը ըրեր է Լոնդոնի մէջ:

Երբոր Ռուսիոյ դաշնակց՝ փարիզի դաշնագրութեան նկատմամբ օգոստոս. Ընդհանուր կայսեր որոշումը չընդարձական զրոյթեամբ մի հաղորդեց մեծ տէրութեանց, Լոնդոնի արտաքին գործոց պաշտօնէան փոթադառնալ իւր խորհուրդը ընդհանուր քարտուղարը գլխաւոր Օտո Ռուսէլ յուղարկել 'ի Վ. Բուսլի, որպէսզի Պիսմարք կոմսին կարծիքը հաղորդէ այս խնդրոյն վրայ: Այսպէս կը լսուի թէ Բուսլիոյ կառավարութեան յիշեալ առաջին պաշտօնէան պատասխաններ է թէ՛ պերմանական դաշնակցութեան խորհուրդին և երեսփոխանաց ժողովոյն որոշումը չիմացած ինքը չկրնար իւր կարծիքը յայտնել Ռուսիոյ պահանջմանը նկատմամբ: Այս խնդակցութեան պատասխաններ կը լսուի թէ կը հաստատուի համաձայնութիւնը կամ գաղանի դաշնագրութիւնը՝ որ եղած է, կըսեն հիւսիսային երկու մեծ տէրութեանց, այսինքն Բուսլիոյ և Ռուսիոյ մէջ:

Պէրլինէն կը պրեն թէ Պալիէրայի թագաւորը՝ միտաբանութեամբ զերմանական բոլոր տիրող իշխանաց էքսորսիոյ օգոստոս. Կիլլով թագաւորին մատուցել է զթագը զերմանական կայսերութեան: Ուստի տարաւոր լիցի թէ յետ այսորիկ զերմանական դաշնակց ժողովրդոց մէջ երկպառակութիւնը՝ որ արդէն շատ տարաքանց էր, բոլորովին պիտի դադրի, և միաւոր-

ութիւնը ամուր հիմանց վերայ պիտի հաստատուի 'ի զօրութիւն և 'ի փառս զերմանական մեծ ազգին:

Իտալիոյ ազգային երեսփոխանաց խորհրդանոցը՝ Պիսմարքի ճիշտ նոր տուեմանի՝ սովորական հանդիսի բացուեցաւ. Թագաւորը իւր դահլիճստութեանը մէջ ըսաւ թէ՛ ներկայ պատերազմին մէջ չէ զօրութիւնը հաստատուն պիտի պահէ մինչ ցվերջն, և իմացուց թէ շատ չանցած՝ տէրութեան մայրաքաղաքը պիտի փոխադրուի 'ի Հռոմ: Իսկապէս Վիեննայի թագաւորական դահլ՝ որ նոյն երկրին ժողովուրդէն ինքնակամ հաճութեամբ կը մատուցուի իւր կրտսեր որդւոյն Լուիսի դքսոյն, պիտի ընդունուի 'ի Լուիսի արքայազնին խաճարութեանէն:

Սրբազան Պապը՝ որուն սրտին տխրութիւնը և յուսահատական զղայումքը ցաւակցութեան արժանի են, իւր աշխարհական իշխանութեան կորստելուն դէմ հաստատակամ բողոքագիրը բաւական չհամարելով, նոր նշանակելով մի վերստին բանագրելու, կըսեն՝ ինքնաւորութիւնը իտալիոյ, ինչպէս նաև զանոնք ամենքը՝ որ գործակից եղան Լուիսի Վիեննայի Վիեննայի հռոմէական թագաւորաց ազատ կամքը և հաւանութիւնը եղաւ, բայց և այնպէս Հռոմի Վ. Պապը բռնութիւն կը համարի այս եղելութիւնը, և կընդունի անոր օգոստոսական հեղինակը, կարծելով թէ չսխալի, որովհետեւ՝ ինչպէս յայտնի է, անցեալները տիրող երկրական կարծեցեալ ժողովոյն մեծապէս մասէն անսխալ հրատարակուեցաւ. . . :

Գերմանական հաւաքային տէրութեանց հիւսիսային դաշնակցութեան մէջ մտնելուն դաշնագրութեանը ստորագրուեցան Վ. Բուսլի մէջ, և Պալիէ-ռան յաջողեցաւ արտաքին կարգի քանի մը արտօնութիւններ ձեռք բերել:

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆՔ

(Գարունակութիւն եւ վերջ:)(1)

Սնանունը գոյց կարծելով թէ այսպիսի ցած և աւարդ ստեղծող ու ծագորտանութեամբ արդէն մեծ հարստ մը իջնուց վեհափառ կաթողիկոսին կարծեցեալ փառապիտանքը, կ'սկսի այնուհետ անոր կարծեցեալ շահալիրութեանը դէմ յարձակել: Այս բանի համար ձեռք կ'առնու իւր մտացածին 75,600 մանկթի գումարը «որ 'ի զօր ջուրը ձգելիք և կորցրել» կըսէ. և որպէսզի հարցնի մէջ թէ քեզ ո՞վ գրեւ է կաթողիկոսի համար եղած ծախքերուն քննիչ կամ հաշուաւոր, և կամ ի՞նչ բանի համար աշխատելու ետ տուել մի աւ մի արտօնելու, լրբարար տալի կը խախտի ու կը պատասխանէ «որ իմանաք, կըսէ, թէ մենք ևս բանի տեղեկ եմք, անպայման չենք»: Սենք ալ այդ հաշիւներուն պատասխանը տալէն՝ այսինքն ծոռութիւնները ցուցնելէն առաջ կը սենք համարձակ թէ, ո՞վ անանուն, զուք «ամենին բանի տեղեկ չէք», և ոչ միայն «անպայման» էք, այլև անպայման, անխել՝ և անտեղծ, որ ըստ ձեր քմայ կըր կըր գումարներ շարելով կը լինեն կողմէր միասնաբան թերցողաց, անշուշտ կարծելով թէ անկարելի բան է զանոնք ստուգելը, և ձեր ստույթիւնները միասնի գործը հանելը: Օրինակի համար:

Իրաւ է որ վեհափառ կաթողիկոսը ստացաւ 'ի Պօլսի 'ի ձեռն Զաւրիան Սարգիս Եպիսկոպոսին 3500 մանկթ՝ հոն գտնուող Ռուսաստանցի Հայ վաճառականէ մը, և երեք տարի Պօլսի կեցած ժամանակին ըրած ծախքերը այն գումարէն հոգացուեցան: Սարգիս Եպիսկոպոսը այն գումարին փոխանակողը յաղարկելով Տիֆլիսու առաջնորդին. այն ալ նոյն գումարը ընդունել է փոխառու-

թեամբ իւր վեհափառ մէկ քանի հարուստ եկեղեցիներէն: Այս 3500 մանկթի գումարէն զոտ՝ մի մանկթ անգամ տուած չէ վեհափառ կաթողիկոսը: Ուստի սուտ է և այն թէ 'ի Պօլսի Սարգիս սրբաւանէն 2500 մանկթ առնել է: Սուտ է նմանապէս Ալեքսանդրապոլի եկեղեցիէն 2000 առնուելը, սուտ է Կիլիկիայի 2000ը, և Բորժոմի առնուելը 4000ը: Տիֆլիսու Կոնստանդին ձեռքով եթէ առնածին ծախս եղեր է վեհափառ կաթողիկոսին և անոր ուղեկիցներուն համար, մեզի այդանը յայտնի է որ այն Կոնստանդին նահանգաց կեղծական քաղաքին (այսինքն Տիֆլիսու) եկեղեցական և աշխարհական իշխանութեանց հին սովորութիւն եղած է միշտ մեծ աշանդակ չեղելով իրենց ընդունելութեան ծախքերը ընել ամէն կաթողիկոսաց, անոնց տրուած պատիւը իրենց և ազգին պատիւ և փառք սկսելով. այսու ամենայն 'ի 4000 մանկթի գումարը մեզի չափազանց կերէ. նոյն «6000 Լըմվաճիկէն դարու, և անկէց Ալեքսանդրապոլ վերադառնալու ծախք արարեալ էք» կըսէ: Դիտել վեհափառ կաթողիկոսին Ալեքսանդրապոլ գնացը իրաւ է, բայց հոն «վերադառնալու» սուտ է երկրորդ՝ եղած ծախքը ոչ թէ 6000, այլև ոչ 600 եղած է: Այս հաշիւին մէջ մեծ ստույթիւն կայ: Սուտ է Սոփիսի և Յիւրիի մէջ առնուած 3000ը, Տուրիի 300ը, Ղազարի և Մոլդուրի 1500ը, և Ս. Ժողովարանի 3000ը: Սուտ է Երբ նախնական ժողովրդէն 15000 մանկթ առնուելը յանուն Լըմվաճիկէն չեղեմք թէ ո՞րքա ծախք հաստատակարար են 'ի Վախիճեանցի այդպիսի անձոնի ստույթիւն մը՝ ըստ բանից նամակագրին: Սուտ է և այն թէ կաթողիկոսը Պետերբուրգի և Մոսկովայի եկեղեցիներէն ստացել է 16000 մանկթ. իսկ եթէ զանազան հաշիւներու վրայ խոսակցութիւն մը եղեր է Երբեք Երբեք Երբեք և Լուսիսի հարեան Խաչատուր աղային հետ, մեք ստուգելու գիտեմք որ այն հաշիւներուն միտքը և նիւթը բոլորովին ուրիշ

բան էր, և ոչ ընտել հետեւանը կամ սրտաւոր դժկամաւորութեան և դժտութեան. բայց ոչ հարկ կը համարուի և ոչ օգուտ՝ ասոր բացատրութիւնը տալ անանունին. մինչև հիմա տուածներուն համար ալ դուց իրաւամբ մեղադրութիւն խոստանալ անձինքներէ. . . ստիպեց այս ևս աւելցնել. արիւնձ որ Պատարարի վեհափառ առնուած փողերուն հաշիւը չէ աւելցրել անանունը, ինչպէս որ կըսէ. ապա թէ ոչ յայտնի բան է որ մէկ սուտ մ'ալ աւելի խոսած պիտի ըլլար. արիւնձ որ «այն տեղից «հաւատարմութեան չունի» եղեր. մենք կըսեմք թէ զրոյթիւն ունեւ անտարակոյս, բայց այն զրոյթիւնը իւր քմայը անտարակոյս չէ եղեր. ուստի և հաշիւը անընդունելի: Ի վերջ, այս բանի վրայ կը հրաւիրեմք յայտնի մասին ընթերցողաց ուշադրութիւնը՝ որ մենք երբ վերջիվերջ գումարներուն ստացուած ըլլալու սուտ է կըսեմք, միշտ կը հասկնանք «բողոքովին և հիմնովին սուտ», և ոչ թէ ըստ մտայնի միայն:

Սնանունը ստեր է 'ի զլուս իւր՝ ըսելով թէ «Թո՛ւ «զուրկ Լըմվաճիկէն մէջ արած շաղկապ. թո՛ւ «զուրկ նոյնպէս թէ՛ ժողովրդից և թէ՛ հոգեւորականներէ: «Բայ ամենայն քաղաքում առատ առատ ստացուաւ» «Զահարայրները, որպէս և 'ի Տիֆլիս Մարար Եպիսկոպոսից 3000 մանկթ»: Հոգիք սիրեա, արդոյ հրատարակել, ասոնք ալ եթէ իրաւ ըլլային, միթէ կըսէք թէ «թողեմք. — ոչ երբեք. — հասկա չէ կըսելու ուրիշ վեհափառ կաթողիկոսը Լըմվաճիկէն մէջ ոչ թէ շաղկապ ծախք որ ըստ օրէ կորեր վերուցեր է. և զիտնալով որ ժամանակ մը հետէ այս կողմերս դժբաղդաբար շատ ևս կեղեցական պաշտօնէից մէջ շահախոս սկսել է կաշտաւորութեան դատաւարանի արարը, և ժողովրդոց մէջ շոփաղանց կերպով ալ տարածուել է այդ կապակած և դայթակցութիւնը, հարկ համարած է բացի 'ի բայ խոր-

(1) Տես լրագրոյս նախընթաց քիւն:

ԱԶԳԱՅԻՆ

Լ'auant mieux tard que jamais :
Il vaud mieux tard que jamais.

Այս լուսադրոյն է որ և է անհատի և որ և է ընկե-
րութեան համար անադան խոստովանել իւր սխալը
և հրատարակել զճշմարտութիւնը, քան թէ քամա-
ռիլ մնալ իւր սխալ ընթացքին մէջ և հրատարակել
երբեք իրաց ճշմարտութիւնը :

Այս նկատմամբ խիստ կարեւոր և դժուարեան տը-
ժանի է Սիօնի Հոկտեմբեր ամսատետրին մէջ հրա-
տարակուած ճշմարտութիւնը վերնադրով յօդուածը՝
որուն առաջին մասը հարկ կը համարեմք մեր ընթեր-
ցողաց աչաց ներքեւ գնել և անոնց ծանր ուշադրու-
թիւնը հրաւիրել նոյն բարեմիտ և քրիստոնէականել
զրուածոյն վերայ, որ պատիւ կը նէ Ս. Լեւոնապէ-
մայ արժանապարհ միաբանութեանը : Ահաւասիկ
յիշեալ յօդուածոյն առաջին մասը :

ՃԵՄՍՐՏՈՒԹԻՒՆԻՐ

«Սիօնի առաջին հատորի յառաջաբանութեան մէջ,
կը յիշեն անշուշտ սիրելի ընթերցողք, որ մեզ ան-
յիշելի սկզբունք գրած է ինքեք երբեք կուտայ և տարա-
պարտ վէճերու մէջ չշեղուի, և ոչ երբեք նախադա-
ձակ լինել որ և է մէկուն դէմ, այլ միայն պաշտպա-
նողական դիրք մի ունենալ ի դիպուածի եթէ սուրբ
Լեւոնայն պատուոյն գէմ օտար յարձակունք մի լինի
Սոյն սկզբունքն չորս տարի ամենայն երկիւղածու-
թեամբ յարդուեցաւ, ինչպէս յայտնի է ըրջամիտ
հասարակութեան : Բայց հինգերորդ տարին սկսե-
լուն, երբ նորա խմբագրութիւնը անփորձ զրօն մը
յանձնուեցաւ, յիշեալ մեր սկզբունքը՝ որ ընդհանուր
սկզբունք մի է, ոտնակոխ եղաւ ի մեծ ցաւ մեր և
բովանդակ միաբանութեանս, ինչպէս ապախիս յե-
տագէմ ընթացքի մի դէմ՝ դիտողութիւններ եղան,
սակայն որոշուած էր արդէն գէթ միամտայ շրջանը
լրանալ : Հատ ժամանակ չանցաւ՝ յանկարծ Սիօնի
երկիւղած էջերը պատահադմբ դաշտի փոխուեցաւ,
նորա սկզբունքը բոլորովին մոռցուելով և այս կը-
րուոյս պատճառ տուաւ Աղէքսանդրի մէջ հանդուց-
եալ փարիզ հանրամիտ կտակը : Ամենապատիւ սրբազան
Պատրիարքը այս խնդրոյս վրայք նամակներ և տե-
ղեկութիւններ ստացաւ իւր գործակալէն և Հակոբեան
մեծա. թագաւոր էֆէնտինէն : Իժմադարար սոյն
միջոցիս սուրբ Լեւոնայն և Յ. տոնի վանուց մէջ Ս.
հեղեցայ մասին վէճեր ծագած ըլլալուն, հարկա-

դրեցաւ Կորին ամենա . Սրբադնութիւնը սոյն կտակի
խնդրոյն համար եկած տեղեկագիրներն ու նամակ-
ները՝ քանի մի վարդապետներէ բաղկացեալ մաս-
նաժողով մի յանձնել, որուն անդամէր նաեւ Սիօնի
խմբագիրը, պատուիրելով որ ըստ օրինի քննուի
այս խնդիրը և հարկաւոր միջոցներն գործադրուին :

Սասնաժողովը տեսնելով Աղէքսանդրի մէջ ի-
րենց կրօնակից եղբոր և Ս. Լեւոնայն գործակալին
անարդիւր, արդարապէս խոժոռեցաւ . միւս կողմէն
ևս յարմար առիթ գտաւ, այս խնդրոյս մէջ այնպիսի
անձնական ինքնիշխան խառնել առ նոյն իսկ Սրբազ-
նութիւնն, որ իւր ամենապաշտելի վիճակին մէջ բարե-
միտութեամբ զանոնք կը մեկնէր : Էջիշխան ժողովը ան-
միջապէս իւր խորհուրդը կը կազմէ, և նորա հասուն
խորհրդածութիւններէն և քննութիւններէն կը ծագէ
Հոկտեմբեր ամսոյ Սիօնի անվայել յարձակումը ընդդէմ
պատուոյ մեծա. Հակոբեանց : Ինքնիշխան մէկն էր
նաեւ յիշեալ կտակի խնդրոյն մէջ առաջնորդական
խնդիր մի ևս խառնել, որու վրայք սուրբ Լեւոնայն
երբեք հետապնդութիւն մի յոյց տուած չէր, բաւա-
կան համարելով միայն Լեւոնայնի մէջ իւր կարեւա-
ծոցը հսկել և զանոնք յօդուտ սուրբ Լեւոնայն և
աղղին պայծառութեանը համար տնօրինել :

Կորին Սրբադնութիւնը Լատինաց վէճերովը
ղեկավար և միշտ անցած զիշերները Դամասկոսի
վեմամ. Վալի փաշային և Սիւրիֆ էֆէնտինի քով
հարցաքննութեանց ներկայ դառնելով՝ երբեք ժա-
մանակ չէր ունեցեր Սիօնի պարունակութեան վրայ
օրինաւոր գիտողութիւն ընել, որու մէջ չէր յուսար
ալ այն աստիճանի վտանգաւոր յօդուածներ գրուի-
լը. նմանապէս Լեւոնայնի մէջ ապուած առաջին ա-
նարդալից պատասխանն ալ իրեն չհաղորդուելով,
միամտաբար իւր վէճերովը կը զբաղէր և արբունի
գործակալաց՝ վեմամ. Վալի փաշային և քննիչ Սիւ-
րիֆ էֆէնտինի և Գաղղիոյ հիւպատոսին աչքերու
թիւններն՝ կ'ընդունէր, ինչ առնալ այս դին մաս-
նաժողովը իւր գործը կը պարտաւորէր. և ահա յա-
ւելուած մի փութաց նա հանել կատարեալ յաղթու-
թիւն մի ստանալու յուսով, Բայց վերջապէս սրբա-
զան Պատրիարքն Հոկտեմբեր և զամանակ, ուր եր-
կու անցած իջաւ քարանթիւային խնդրոյն և ուրիշ
պատճառաւ, կ'ընդունի հոն անմիջաբար Լեւոնայն
սէն եկած երկրորդ անարդալիքը, կ'իմանայ եւս
թիւնը, կը կանչէ զխմբագիրը և կ'իմացնէ նորա ապ-
օրինաւոր ընթացքը և կը շարունակէ Սիօնի մէջ ա-
մեն ինչ նոյն խնդրոյն վրայք յօդուած հրատարա-

կել : Սոյն պատուէրը խիստ անադան էր, նեան ա-
ղեղէն թոած՝ իւր նպատակին հասած ու խոցը բաց-
ուած էր : Խմբագիրն արդէն իւր երեւակայութեանը
մէջ բաւական աղբեցութիւն մի ունեցած կը կարծէր
ընդդէմ վանական կառավարութեան, որուն վստա-
հելով և իրեն տրուած պատուէրին ստուշողանելով՝
(Գոստոսի ամսոյն Սիօնի) ալ քանի մի տողեր կուղ-
ղէ առ նոյն մեծա. թագաւոր էֆէնտին : Ասոր վրայ
սրբազան Հայրը վերահասու ըլլալով մասնաժողո-
վին իւր անձին գէմ ունեցած ինքնիշխանութեան
նեացը, կը ըլլուէ զայն և զխմբագիրն ալ իւր պաշ-
տօնէն կը հանէ, առնելով անոր վրայէն միանգամայն
և տպարանի տեսչութիւնը և սրբադրոյնութեան պաշ-
տօնը, և այլն :

Բոլոր այս խնդրոյն մէջ որ բարեմիտ և ջերմաւոր
ընթերցողը պատասխանատու չպիտի համարի զԿորին
Սրբազնութիւնը, թէպէտեւ նա Սիօնի երրորդ տա-
րիէն սկսելով իւր պատասխանատուութիւնը վերու-
ցած էր և իւր անմիջական հսկողութիւնէն հանած էր՝
ըստօրում առջի երկու տարուան պէս հրատարակելը
նիւթերը աչքէ չէր անցնել և իւր հրամանաւ չէր
վաւերացնել զանոնք : Այսպէս ուրեմն մեծապատիւ
թագաւոր էֆէնտին ևս պատասխանատու համարած
կերի զԿորին Սրբազնութիւնը. ինչպէս յայտնի է
այն երկու անարդալիք պատասխաններուն հրատա-
րակուելուն թայտուութիւն շտորհելովը . բայց մեզ
քաղցր է հաւատալ, որ ինչպէս Կ. Սրբազնութիւնը
հաճութիւն չէ ունեցած բնաւ Սիօնի մէջ հրատարակ-
ուած թերթերը ևս մեծա. թագաւոր էֆէնտինի կա-
մայը ներհակ եղած ըլլայ . ըստ որում անոր վե-
հանձնութիւնը և բարձրագոյն դիրքը չնքնէր մեզ ե-
րբեք հաւատալ որ այդպէս անարդալիք վրէժխնդիր
լինել ուղած ըլլայ, և ոչ իսկ իւր աշխարհածանօթ
յատկութիւնները այդպիսի ակարամիտ պաշտպանե-
րու կարօտ եղած ըլլայ : Իստալոյ ներկայ թագաւո-
րը, չէ թէ թագաւոր էֆէնտինին նման մասնաւոր
արեւղայէ մի անարդուած, այլ Լեւոնայն ընդհանուր
հայրապետէ մի բոլոր անձամբ անդամօք ջրօք և երա-
կօք նշուում ու բանադրուած ժամանակ ինչ պա-
տասխան տուաւ անոր, ինչպէս վրէժխնդիր եղաւ .
ինչ որ կը վայելէր իւր վեհանախութեանն ու մեծա-
հոգիութեանը, այն է լուծութիւն և համբերութիւն .
ժամանակին թողուլ ամեն ինչ, Այս է ահա վեհանախ
մարդոց վրէժխնդրութեան եղանակը : Սեծապատիւ
թագաւոր աղային կը վայելէր ինքնին դատաստան ը-

չիլ նաեւ աջահատուր ընդունելն թէ՛ առաւել և թէ՛
նուազէն . . . Բայց դուք, արդոյ հրատարակիչ, գնե՛ք
թէ այդ տեղեկութիւնները առնելու առիթ չէք ունեցի-
ր իմ այս ընթ. միթէ չէք տեսներ թէ այդ անանուն
նամակին հեղինակին (կամ հեղինակներուն) հոգին ինչ
է, և բուն դիտողութիւնը ո՛ր կընայի : Ինչո՞ւ հա-
մար չհասկնալու կամ չտեսնելու կըզարնէք նամակին
զոնէ այն նշանաւոր խօսքը՝ որ գրիթէ միմայն հիմն ու
չարժատիւն է այդ ամենայն դրպարութեանց :— Ինչ
է ըսածը :— «Այդ բոլոր ծախուց գումարն է 75,600 մա-
նէթ : Կործնւմ շատ թանկ չէ նստում աղղին և եկե-
ղեցոյն Տաճկաստանի կաթողիկոս ընտրելն ու բե-
րելն» . . . Յուսում թէ հասկնայք հիմն, արդոյ հրա-
տարակիչ, թէ այդ անանուն նամակը ինչ տեսակ մար-
դոց հնարքն ու գրուածքն է : Իրեն խօսքերովը հարցը-
նեմք (զորս դուք արժան համարէք էք մօտ գրով գրիլ
իրեւ աւելի ուշադրութեան արժանի բաներ), «աղղա-
սէր» մարդու գործ է այդ դրպարութիւնները գրիլը՝
թէ աղղատեսայ. ճշմարիտ Հայրը գործ է թէ անհատաւոր
փառամոլ, շահասէր և աղղախորժա՞ն մարդոց գործն է,
թէ աշխարհաշէն : Իսկ եթէ չէք հասկնայք, զոնէ այս
գիտցէք որ վեհաւորաւ կաթողիկոսին ճանապարհորդու-
թիւնը գէպ Ս. Պետրբուրգը ոչ տեւորդ էր և ոչ անո-
ղուտ, ինչպէս որ կը յանդգնի ըսելու անանունը :

Ըսածներէն ալ կը հասկնա՞ք, արդոյ հրատարակիչ,
թէ ո՛րքան սուտ է նաեւ այն խօսքը՝ որ իր թէ՛ «կաթո-
ղիկոսն ալ նմարի է» իւր բրած ճանապարհորդութեան
վեպները, և «զղջացեր է» ըրածին . մինչդեռ նա ամե-
նեւին պատճառ չունէր և չունի իւր սրբաւորապաշտօն և
օգտակար գործողութեանը վրայ զղջալու . ուստի պար-
զապէս նախանձաւ և հակառակապէս ցած մարդու ցնորք
է կարծելը՝ թէ այն ճանապարհորդութիւնը այնքան վատ
ներդրութիւն ունեցած ըլլայ Տաճկաստանի Հայրուն

զրոյց որ իր թէ՛ արդէն իրենց յայտ կտրեր են կաթո-
ղիկոսին, և Լեւոնայն հայրապետական դահլ պա-
րտա համարելով՝ կըմտած են նոր կաթոլիկոս ընտրել
և զոնէ Տաճկաստանի մէջ գաղաւթ Հայրապետին որը զա-
ւարդը իմարտաւան համար» (1) : Իրաւ որ ակա-
մայ կամք մեր ծիծաղը կըզարմի ապալիս յիմարտա-
նութեան վրայ, թէ կալու անանունը վրայ կըրեր թէ
«աղղաւ ցաւալի ըսր» : Իսկ դուք, արդոյ հրատա-
րակիչ, որ Տաճկաստանի Հայրին մէկն էք, արդեօք ձեւ
անանուն թղթակցին կործնելէն էք յայտ մտալն, և
այնքան մեծ յանցանք կը համարէք վեհաւորաւ կաթողի-
կոսին՝ իրեն Պետրբուրգը երթալը՝ որ մինչև արժան
դատար «ձեւ յայտ կտրել իրմ, իմարտ համարել Լե-
ւոնայն» հայրապետական դահլ, նոր կաթողիկոս
«ընտրել Տաճկաստանի Հայրը համար և այլն» : Եթէ
նորա կարծիքն ինչիք, մենք ալ կընայինք ըսել «ար-
դաւ ցաւալի ըսր», և կաւելցնէինք թէ ընդ անդամ
ցաւալի՝ եթէ Տաճկաստանի մէջ՝ այդպիսի ստապատիր
գրութեանց հաւատարմող և այդպիսի հաւանքներ հա-
նող այլ ևս քանի մը հոգի գտնուին :— Իսկ այն խօսքը,
որ կըսէ ստապատ անանունը թէ «մենք աշխատում եմք
միտորել մեր աղղը, իսկ դուք ձանք էք անում ձեւ աղ-
ղալուս գործքերովը երկիւղել և բաժանել զնա»,
չէլուեմք ինչ մտքով ըսուած է, մինչդեռ ամեն մարդ
զիտէ որ այդ խօսքերը «միայն» վեհաւորաւ կաթողիկոսի
բերին կը վայելեն . որովհետեւ ոչ միայն այդ ձանքը իրեն
սեպական է, այլ և գրիթէ միմայն այդ պայմանով՝,
այնքան աղղը փառաւորելու նպատակով յանձն առած է
նա կաթողիկոսական իշխանութիւնը :

Հասկնա՞ք արդեօք, արդոյ հրատարակիչ, անանու-
նին բուն միտքը . որ ոչ այլ ինչ է ըստ մեզ՝ եթէ ոչ անի-

(1) Չմոռնա՞ք որ այս խօսքը «երկու տարի յառաջ»
գրած է անանունը :

բուն պայքով և դժուարին նախանձով բորբոքած կտաւ-
աւթ թիւն, թէ ինչո՞ւ համար այս անգամ ալ Լեւոնայն
կաթողիկոսը Տաճկաստանին ընտրուեցաւ, և ոչ այս
կապերին . որով յիշուի կապած կտաւայ թէ՛ այդ նամա-
կը գործը ամենայն իրօք արժանաւոր է «մատաւալ և շա-
հասէր» ըսուելու՝ հանդերձ որ ինչ աճախաններով վասն
դի յայտնի կերի որ հանդուցեալ կաթողիկոսին և այժ-
մու վեհաւորին Տաճկաստանին ընտրուելովը՝ զուրկ մը
նայէր է ինքը իւր տիկնաւոր անտոի փառքն ու կորու-
տակուն շահէն. ուստի զարմանք չէ որ կաթ թէ «մերայինք»
«նա մանաւանդ Տաճկաստանից» . «Իրեն չըսեք և տը-
«դպամիտ Սիւրայի» ինչպէս և բերելին ընդ շուրջը
«թիւն անտոլի ծախուց և համարեն զայն առաւելու-
«թիւնը պատուոյ իւրոյ . զի սոյնպէս է և հայրուցեալ
«Մատթէոս կաթողիկոսն» : Չարցնելը անանունին,
հայտ ձեղ, արդոյ հրատարակիչ «որ ստուշ ներադիր»
կանուանէք այդ դրուածքը) . «չըտեւ և աղղալիտ Ս.
սիւրայի» բառը, որովք կըզատուէ զձեզ անանունը,
ո՞ւմ տուելի կը յարմարին, Տաճկաստանի Հայրը, մանա-
ւանդ Պօլոյս պէս չնաշխարհիկ մայրաքաղաքի մը մէջ
ծնած, անած ու պատրիարքական իշխանութեան չքն-
ղութիւնները արդէն առատապէս տեսած ու վայելած
բարձրատիճան եկեղեցականաց, թէ Ռուսաստանի,
և անդրկովկասեան դուռուաց ընդհանրապէս տաւապ-
եալ և անշքացեալ, և պարտական անցեալ բռնութիւն
ներով բրտացեալ ինչդէ եկեղեցականաց . . . Բայց այս
խնդիրը տրիշ ատենի թողուք, և անապարհմբ վեր-
ջացնելու ձեւ հրատարակած նամակին քննութիւնը :
Ստապատ անանունը իւր գիւական կիրքերը պարտելու
մտքով՝ հարկ համարէր է իւր հնարած ստութիւնները
սուտ լայնով մը կնքել. — և դուք չէք ծիծաղիր . . . «Այս
ըստաւորեալ դարն եկեալ հասեալ է, կըսէ, բայց վասն
օտարաց միայն, և ոչ վասն մեր» : Հարցնէիք, արդոյ
հրատարակիչ, ձեւ անանուն թղթակցին, թէ ինչ պատ-

Ի տեղեկութիւն անոնց՝ որ տակաւին չեն զիտեր, կը ծանուցանեմք թէ մեծա. թագաւոր աղան բաւական ժամանակէ ՚ի վեր ազգասիրաբար հոգ տարած և ա. մեն կերպիւ լընցուցած է Լեւոնի քանդակը կալուա. ծական խնդիրը և դործը մնացած է միայն գատարա. նը (մէհէմէտ) թախտը տալու. և ըստ օրինաց կը. պահանջէ որ թախտը տալու սահմանեալ փոխանորդը՝ Արուստակէ մայ Ս. Լ. թուոյն միաբանութեան կողմանէ օրինաւոր փոխանորդադիր մի ներկայացնէ ազգին. քանզի Լստուածատուր վարդապետին ձեռքը եղած փոխանորդադիրը առ ազգն ուղղեալ չէ. այլ յանուն իւր դրած է. և այս պատճառաւ է որ թագաւոր ա. զան զրուցած է Լստուածատուր վարդապետին թէ՛ սակաւ կարեւորութիւն ունի այն փոխանորդադիրը՝ զոր միաբանութիւնը ձեզի միայն դրած է կըսէք:

Իայց մեք կը զարմանամք թէ Ս. Լ. թուոյն մայ արժա. Ս. թախտը ինչ նպատակաւ կը ժող. մակի օրինաւոր (չէրիէ թախտը) փոխանորդադիր մը տալ Լստուածատուր վարդապետին ձեռքը, և զուր տեղը անորմէ անգամ կը բարձրացուի թէ օրինաւորութեան լծոյն տակ չուզեր մտնել:

Լեւոնի քանդակը Պողոս—Պէյհան ազգային վարժա. բանին մեծարգոյ Հոգաբարձութիւնը կը խնդրէ ՚ի մէջ որ իւր որդիական խորին շնորհակալութիւնը Լեւոնի միջոցաւ խոնարհաբար յայտնեմք վեհա. սրբազնատուր կաթողիկոսին ամենայն Հայոց, որ ՚ի նշան իւր հայրական բարձր խնամոյ՝ հաճեցաւ Լեւ. Րա. պատուական ամսագրէն մի օրինակ նուիրել յիշ. եալ բարեկարգ դպրոցին:

—Գիտե՛ք արժան է թէ Ս. Պողոս ազգային Պատ. ըրեքբարանը կը շարունակէ հետզհետէ նամակներ գրելու առ դերագատիւ Մեքսիկայ Ս. Եպիսկոպոսն ՚ի Վասիլիէ և կը հրաւիրէ զնա վերադառնալ ՚ի Ս. Պողոս, որովհետեւ չուզեր Եղիպտոսի Լաւնորդ ճանաչել զՆորին Սրբազնութիւնը, թէպէտեւ նոյն երկրին Հայ ժողովրդէն սահմանադրապէս ընտրուած է: Յիշեալ սրբազնատուր կը պատրաստուէր ճամբայ ելլելու, բայց իւր վիճակայնոց թախանձելի աղա. չանքէն ոտկապալ յալմանայից պարտաւորեցաւ յապա. ղեցնել մինչև ցայսօր զգործադրութիւնն պատրիար. քական անողոք և անմեկնելի հրամանին: Տեսնե՛ք թէ այս հրամանը հաստատուն պիտի պահուի՞ եղիպ. տահայոց բազմաստորադիր հանրադրոյն վերայ, զոր մօտեցաւ յուղարկեցին առ ամենա. սրբազն Հայրին բարձր միջնորդութեամբ Կուպար փաշային և Կորին վ. սեմութիւնը ինքնադիր նամանաւ մի իւր աղաչանքն

նակին լուսաւորեալ ազգայ, բայց գոյց չիմանար որ մեք քան զինքն ալ լաւ կը հասկնամք այդ գործին կարե. որութիւնը. միայն թէ չեմք կրնար ցանկալ որ անանու. նին պէս լինեալից ուսուցիչները և մօլորեցուցիչները շատնան մեր ազգին մէջ: Կը յորդորէ «ժողովել առ իւր և գրանխան, զհանձարեղ և զփորձառեղ անձն» և հա. «սուն խորհրդով ջանալ զառաջն ունել կեցող հասկալ «վտանգին ազգին»: Այսով խրատ կուտայ թերեւս որ վիհախառ կաթողիկոսն անանունին նման անձինք հա. շարէ իրեն քով, և այնպէս առաջը առնու «կեցող հա. կալ վտանգին ազգին»: Այս՝ այս, կըսեմք նաեւ մենք անանունին հետ, մե՛ծ և ազգիս վտանգը, արդոյ հրա. տարակիչ, բայց ո՛չ յերեսաց կաթողիկոսին ազգիս, հասկալ յերեսաց այդպիսի սուտ ազգասիրաց, որոց մի միայն ջանքն է հոգ և տառապանք աւելցնել ազգին դը. խուն, արգելքը լաւ անոր գործունէութեանը, խանգա. րելայն ազգօգուտ աշխատութիւնները՝ որոց ձեռք զար. կիր է նա թէ՛ Լեւոնի մայ պարսպին մէջ, և թէ՛ ընդհան. բաւել և կեցողաց կառավարութեան ու վիճակաց բարե. կարգութեանը մէջ, որով ՚ի հարկէ ոչ թէ վիհախառ կա. թուղիկոսը, հասկալ իրենք, «զանձն անբաւ և զրիւր նը. դովս զատկաց ազգիս յուկտ յերեսաց զլուստ կուտե. լով» պարտական կըլլան առաջի ահեղ ատենի անաչառ Գաւառներին:

Իսկ դուք, արդոյ հրատարակիչ, որ յուսամք թէ այս մեք համառօտ պատասխանին ալ ըստ բաւականին իմա. ցարժ թէ ո՛րքան է կըր անանուն գրեալներն ստուգու. թեան աստիճանը, կընդգրկեմ որ արգարտէր և ճշմար. տաւեր հոգեով ընդունիր այս մեր պատասխանը, և տը. պաղքէք ձեր մօտաւոր թերթերէն մէկուն մէջ ՚ի պատիւ մշտնադիմ ճշմարտութեան:

Ի Ս. Լեւոնի:

Ոմն ՚ի միաբանից Ս. Լեւոնի:

ևս կը յաւելու եղիպտահայոց խոնարհական հայցուա. ծոյն վերայ, որպէսզի Ս. Պողոս Ս. Պատրիարքը բարեհաճի թողուլ զՄեքսիկայ եպիսկոպոսը յառաջ. նորդական աթոռ իւր, որ նստած է կամօք և հաճու. թեամբ Եղիպտոսի բոլոր Հայ ժողովրդեան: Վանդի կը լսեմք թէ յիշեալ հանրադրոյն մէջ 374 ստորա. դրութիւն կայ եղեր. որոցմէ 271ը Վասիլիէն և 103ը Լեւոնի քանդակին է: Եթէ՛ ինչպէս ըսին և կըսեն, Եղիպտոսի մէջ 150 կամ 200 Հայոց տուն կըլլան, 374 ստորադրութեամբ հանրադիր մի ՚ի նպատակ Մեքսիկայ եպիսկոպոսին յուղարկելը ՚ի Ս. Պողոս՝ նոր ազգայոց մըն է անոր առաջնորդութեան օրինաւորութեանը՝ զոր իւր հակառակորդները կաշ. խտէին երկբայական ցուցնել բարեւէր հասարա. կութեան առջև:

ՔԱՆԱԶԱՆ ԵՄԻՔԻՐ

Զմիւռնիա, 5 Գեկտեմբերի:

Թիպեալե ոտիկանութիւնը ամեն հարկաւոր միջոց. ներք ՚ի դործ գրու. զուրթեանց առաջը առնելու հա. մար և ոչ տակաւ կատարուող անձինք ՚ի բանտ դրու. ցան, բայց և այնպէս գործադրար դողերը հինգշաբթի զիշեր միջերանոց մի բային ՚ի Ֆատուլա թաղն և մաս մի թեթեւաբուն միջերը վերցուցին:

—Հեռագրական վերջին լուրերը կը ծանուցանեն թէ դերմանական զօրաբանակը Երեւն և Տիւր քա. ղարաց: Այս վերջինք ինչպէս յայտնի է, հասարակա. պետական կառավարութեան պաշտօնական բնակու. թիւն էր. զոր պարպեր են, կըսուի, թէ նամակայն մօտե. նալ անանունը:

—Մեր ամենապատիւ սրբազն Ս. Պատրիարքը՝ ընկե. րութեամբ Ս. Մեքսիկայեան ուսումնարանին Հոգաբար. ձուաց, երկի այցելութեան գնաց նոյն դպրոցին և աշա. կերտաց աշխատութիւնները աչքէ անցնել հոռ, հա. մոտօտ աստիճանութեամբ մի քաջալերից հայրարար գրուող ուսանողները, դասատուները, ինչպէս նաեւ զհ. զարարձու յարգելիները:

—Զմիւռնիոյ Հայ ընթերցատունը յառաջագիւժ կը. զարգանայ միշտ: Այս ուսումնարանական հաստատու. թեան ելլ մտից և իւր թիւան վիճակին հաշուեցուցալը տեսար. զոր Գործադիր ժողովը հրատարակած է. յոր. մէ կը տեսնուի թէ 18,530 դուրուշ տարեկան կաւուտ և գրեթէ նոյնչափ ծախս ունեցիր է:

—Երկուշաբթի օրը Անգղիոյ և Աւստրիոյ դեսպան. ներք Մեծ—Եպարդոսին տարաբար երթալով երկուր խորհրդակցութիւն ունեցիր են Ս. Բարձրութեան հետ:

—Գոյտարաւոր Սուլթանը՝ ՚ի վարձատրութիւն զոր. ծուկեայ և հաւատարմաճառայութեանց ծախսակտ Հո. սրբութիւն փաշային, Մեծիտի կարգին երկրորդ աստիճանի շքանշանը շնորհեց Նորին Վսեմութեանը:

—Ուսաց օգոստոս. կայսրը հաճեցաւ սրբոյն Սթա. նիստի կարգին առաջին աստիճանի շքանշանաւ պատ. ուել զիւնեմ. Ֆրանցո փաշան, որ Լիւրանաւ ընդհա. նուր կատարարին է:

—Կը հաստատուն թէ Երեւնի մէջ ՚ի Վիւլիւք չէքմէն չիմուած երկաթուղին Ապրապին երրորդ օրը պիտի բացուի և շոգեկառաց երթեկութիւնը սկսի:

—Հիւլիսական կատակերգու ընկերութիւնը երկու. շաբաթէ ՚ի վեր զանազան թատերական պատուական խաղեր կը ներկայացնեն Հայոց թատրոնին մէջ՝ զոր վարձքով բռնած են: Յիշեալ խաղերը հանձարեղ և վար. պետ գերասաններէ և գերասանուհիներէ բաղկացալ է. որոց զուարճալի ներկայացումները տեսնելու և լսե. լու արժանի են մանաւանդ մեր Հայ երկաստորաց հա. մար. որոց յառաջին լեզուակիրութիւնը ոչ տակաւ կը կատարելագործուի, ներկայացումայն մաքուր և վա. յիւր խոսակցութիւնները լսելով:

—Աշխատողութիւնն անցեալ ամիս 26ին կը գրեին միւլ. Խըտիլի շոգեկառ երկն մէջ՝ որ մաշմատական ուխ. տարներէ լեցեւ կըստատուէր ՚ի նաւահանգիստ մեր անցեալ շաբաթ օրը, մինչև ցայսօր չհասաւ: Նոյն շո. գեկնաւոր Կարդանիկն անցնելուն լուրը՝ հեռագրով անունեցաւ. բայց անկէ ետքը ութ օր անցաւ և տա. կալին չգիտցուի թէ ո՛ր մնաց և հետեւաբար շատ կը. վախճան որ ծանր զգրաւորութիւն մի հասած չըլլայ յիշեալ շոգեկառուն:

—Շաբաթէ մը ՚ի վեր արեւափայլ գեղեցիկ օրեր կընէ և ցուրտը չափաւոր է: Ռեւոլու. ընդհանգիւ 6—7 աստիճան կընշանակի, շուրթն մէջ:

—Կը լսեմք թէ երկի զիշեր Հայոց թաղը գողերը տուն մի մտեր ու արծաթեղէնները վերցուցր են:

Ս. Ռ. Ե. Ի. Տ. Ր. Ա. Կ. Ս. Ն.

Անցեալ և այս շաբաթ 150 կողովի չափ ափիօն ծախուեցաւ 200 և 205 դուրուշ չէքին: Մեր նախըն. թաց թուով սխալմամբ 195 դուրուշ ծախուեցաւ դրած եմք. և թէպէտ այն շաբաթ ափիօնին զինը թուել էր և իջնելու հակառակ, սակայն յետ այնորիկ շատ գնողներ ներկայանալով, որոցմէ մէկն ալ հոլան. տական ընկերութիւնն է, այս ապրանքին արժէքը բարձրացուցին մինչև ՚ի 205: Մեր շուկային մէջ գանուած պատրաստ ափիօնին դուրաւը հազար կողովի կը հասնի, որ շատ բան է. բայց և այնպէս մօտեցաւ իջնելու յոյս չկայ. ըստորում յիշեալ զնով ծախու. առնողներ պակաս չեն այժմ:

ՀԻՒԱՆԴԻՆ ԲԱՐԵԿԱՍԵ

ԳԵՂԱՆԵՏԻ ՀԱՂԻԹԻԻԻ

Ջ. Ա. ՅԻՆ ՀԻՒԱՆԴԻՆ ԲԱՐԵԿԱՍԵ

Մարդոց ջգային գրութեան (օրհիւ) շատ յոգնած ըլլալը ա. քաղի ակտ մըն է և զիջելու ամենափոքրիկ շարժումը կամ զըր. գրութեան վշտալի է յոյժ. վառ գի. մըր գանձու է անոր դե. ղը: —Միակ զեղը այս է. քիչ լաւ գինի, զարեցուր, և ուրե. լից ընդլիկ. և աւելի աղէկ կըլլայ որ բուրբալին հեռանաւ ա. տնիցմէ, և ամենեւին չիման. նմանապէս խաչի մի խմը, և անոր քիչ լից լից (չաչ) գոհ էղիր: Կարելի եղածին չափ մա. տուր օդ ծծէ ամեն գիշեր իմ գեղահաստեւեւ ելեր կամ շուր հատ կըլլէ շատ միս կեր և համեմունք (սուշ) հեռի կեցիր: Եթէ այս օգտակար կանխելը ճշգրտութեամբ ՚ի դործ գինելու ըլլաւ, միտք շուտով պիտի հանգստանայ, մարմնիդ առողջ պիտի ըլլայ և պիտի մոռնաս թէ ջգաց շարժումն ունեցար:

ԱՆԿԱՐԳՈՒԹԻՒՆԻ ԵՐԿԱՄԱՐՆԵՐ

Այս գործարանաց վերաբերեալ ամեն հիւանդութեանց մէջ, թէ կըլլան շաբաթ անգամ ջրալի կըլլան կամ բաւական չին ըլ. րար, թէ բարը կամ աւաղը երկաթանց կը հասնին կամ լից ա. նոյն մէջ ցուրը կը զոյանան մէջին համապատասխան մար: Ա. Լ. ամեն հիւանդութեանց ժամանակը պէտք է շուր օտուի զեղահաստե. րը աւաղը տալու հրահանգը համեմատ և անոր աղեղանիւղը շո. գիւլ երկաթանց վարի կըլլէ անկողին մանեղա ժամանակը: Այս գործարանը անմիջական օգտութիւն մի պիտի մատուցանէ, այնինչ ու. րիւր գեղերը գոր. տեղը արծաթաւոր պիտի ըլլան:

ՍՏԵՄԻՐՈՒՄ ԵՐԿԱՄԱՐՆԵՐ

Ո՛ր և է գեղ մի չէրնար ստամոքի գործութիւնը նորդել և աղէկեղել զայն շուտով ինչպէս այս գեղահաստեղը որոնք անբարե. խանութեան կամ վատթար կերակուրէ պատճառաւ բոլոր թըթ. կու թիւնը ա. կիւնեն և կը հասնին ՚ի լեւոյն (ֆուր ֆէյն), ո. րուն գործողութիւնը կը կարգադրեն. զիջելու սաստիկ ձգտան «ֆուլ» զեպեղու մէջ սքանչելի ներգործութիւն մի ունի և լեղրի ա. տատանքի ամեն անկարգութիւնները միշտ կը բժշկէ:

ԲԱՐԵԿԱՍԵ ԲԱՐԵԿԱՍԵ (ԴՈՒՆԻ) ՀԱՂԱՆԻ ՀԱՐԵԿԱՍԵ

Հիւանդութեան վերաբերեալ գործարանաց հիւանդութիւնը ամեն ակտուն աւելի յաճախ կը պատահի և երբեմն աւելի վառն. գաւոր է: Ասոնց գործողութեանց անկողը ընթացքին առաջին նը. շանները կրնան միշտ կարգադրուիլ. Հոլ օտուի հաշակաւոր գեղա. հաստից միջոցաւ: Ասոնք շուտով կը զարմանան արեան ուր և է աւ. ժամանակեկայ անշարժութիւնը, կը լի լից ցնեն խցուած շնեկալի. րը, կը բարեխանեն շնեկալի ամեն աստիկ արագութիւնը և կա. րողութիւն կուտան շնեկալի ու լիցեղուն գիւլութեամբ ու կա. ղանաւորապէս գործելու: Այս գեղահաստեղը իրենց մաքրողական զօրութեամբ կը սրբեն արեան ամեն արեւելութիւնը, և արե. եղանակաւ կը զօրացնեն զգրութիւնը (ֆուլ) ընդհան. ձիւ բա. կան ակտի, շնեկալութեան, և ուրիշ լիցային ակտիութեանց:

ՏԿԱՐԱՅԵԱԼ ՄԵԼԵԿԱՆԵՐ ԲԱՐԵԿԱՍԵ

Տկարութեան, թուրութեան և ջգացանքութեան գեղաւորութ. մէջ, որոնք ուր և է րեւական կամ գերբնական շաղկապութեան յա. առջ եկած են, այս գեղահաստից այլալից և նորդիւ ներգործու. թիւնը մեծապէս օգտակար է. քանզի մարտողութիւնը կը վերահա. տատն, մարմնայն ամեն հիւլից թափումը կը կանխուորէ, ջգային գրութիւնը կը զօրացնէ, հիւանդին միտքը կը յարգարէ և գերջա. պէս առողջութիւնը ձեռք կը բերէ:

Հոլ օտուի գեղահաստեղը ամենին օգտակար գեղերն են հեա. տեւալ հիւանդութեանց համար:

Հիւանդութիւն, Յօգաւորութիւն, Թորացաւորութիւն, Միտքային ակտ, Տեսաւորութիւն, Տեսք օրովայնի, Խիթ (աւաճ), Ջրաղբութիւն, Միտքաւորութիւն, Հարբուղի, Անարողութիւն, Բարբուրմի, Կուրական ակտ, Դաւուկ, Ախտ ընդբաց, Թանջ (ֆուլ), Բարբալիս սրտի, Անկանոնութիւնը կա. Խալ կամ Խիթ միջա. նանց, Վերնութիւն, Նոյն, Մորթիային հիւանդու. Լեղրի հիւանդութիւնը Գլխացաւորութիւն, Թիւր, Փողացաւ:

Ափրոգիտեան ակտ, Խոցողութիւն, Գիտել արժան է որ տակաւ հրահանգներ կան ամեն լեղրութ. օրոցմէ մէկ հատ կը գանուի իւրաքանչիւր տուփին մէջ ՚ի տեղե. կութիւն հիւանդաց, ամեն պարագային մէջ:

Խմրագիր—տըր լրագրոյ,

Պ. Կա. Պ. Պալարաւոր: